

TEEMA: Riigikogu menetluses oleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) 334SE muutmine

SISUKOKKUVÕTE:

Riigikogu menetluses¹ on tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) 334SE. Seadusega võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ².

Tuginedes eelnõu menetlemisel Riigikogus esitatud tagasisidele ja täiendavatele aruteludele on põhjendatud eelnõud korrigeerida. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 21 lõike 3 kohaselt esitas Vabariigi Valitsuse algatatud seaduse eelnõus Riigikogu menetluse käigus tehtavad põhimõttelise tähtsusega muudatused eelnõu esindav minister seisukoha kujundamiseks Vabariigi Valitsusele.

Tegemist on ajakriitilise eelnõuga, kuivõrd direktiivi ülevõtmise tähtaeg on möödunud, Euroopa Komisjon on alustanud rikkumismenetlust ning rikkumismenetlus on põhjendatud arvamuse faasis, millest järgmine samm on Eesti Vabariigi vastu kohtusse pöördumine. Trahvi määramise tingimused on täidetud.

1. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) 334SE muutmissettepanekud

Eelnõu § 1 (tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmine) muutmine

1) Paragrahvi 497² lõike 1 sõnastust muudetakse ning asendatakse lauseosa „eelkõige juhul, kui vastasel juhul tuleks samasuguseid või sarnaseid õigusküsimusi käsitleda mitmes eri kohtumenetluses“ lauseosaga „ning avaldusega liitub vähemalt 10 tarbijat“.

Selgitus:

Muudatus puudutab sätet, millega reguleeritakse sellise kollektiivse esindushagi lubatavust, millega taotletakse tarbijatele individuaalsete õiguskaitsevahendite kindlaksmääramist.

Riigikogu menetluses oleva eelnõu kohaselt võib kohus individuaalsete õiguskaitsevahendite kindlaksmääramise avaldust menetleda kollektiivse esindushagina, kui avalduse eset ja tõendeid arvestades on asja menetlemine kollektiivse esindushagina otstarbekas, eelkõige juhul, kui vastasel juhul tuleks samasuguseid või sarnaseid õigusküsimusi käsitleda mitmes eri kohtumenetluses. Kohus võib kollektiivse esindushagina menetleda tarbijate või andmesubjektide piisavalt sarnaseid

¹ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) 334 SE menetluskäik: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/84bb9880-642b-4e38-95bd-ec03ec23eddb/tsiviilkohtumenetluse-seadustiku-ja-teiste-seaduste-muutmise-seadus-kollektiivse-esindushagi-menetluse-loomine/> (16.09.2024).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ, Euroopa Liidu Teataja L 409, 04.12.2020, lk. 1–27, kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L1828&from=EN>.

nõudeid, mis on seotud sarnaste fakti- või õigusküsimustega ja mille menetlemine ühe kollektiivse esindushagina võimaldab need kiiremalt või lihtsamalt lahendada.

Direktiivi põhjenduspunkti 12 kohaselt jätab direktiiv, kooskõlas menetlusautonoomia põhimõttega, õiguskaitsemeetme saamiseks esitatud kollektiivse esindushagi lubatavuse normid liikmesriigi enda otsustada, sh esindushagiga liitunud tarbijate minimaalse määra.

Tuginedes eelnõu menetlemisel Riigikogus esitatud tagasisidele ja täiendavatele aruteludele on põhjendatud korrigeerida eelnõud selliselt, et Eesti kohus võib õiguskaitsemeetme taotlemiseks esitatud kollektiivset esindushagi menetleda juhul, kui avaldusega liitub vähemalt 10 tarbijat.

Muudatuse rakendamine tähendab riigisisese esindushagi puhul, et esmalt esitab tarbijakaitseseaduse (TKS) §-s 60² sätestatud pädeva üksuse nõuetele ning TKS §-s 60³ sätestatud esindushagi rahastamise nõuetele vastav, sh tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 497⁴ lõike 2 alusel kohtu poolt menetlusse lubatud pädev üksus avalduse kohtule. Kohus annab pärast avalduse menetlusse võtmist pädevale üksusele tähtaja rikkumisest puudutatud tarbijate menetlusega ühinemiseks. Kui avaldusega ühineb vähemalt 10 tarbijat, saab kohus menetleda seda kollektiivse esindushagina. Kui avaldusega liitub vähem kui 10 tarbijat, puudub võimalus kollektiivse esindushagi menetluse liiki kasutada ning kohus jätab avalduse läbi vaatamata. Seejuures tarbijad, kelle õigusi on rikutud, saavad esitada enda nõude kohtusse eraldiseisva hagina ka edaspidi, olenemata sellest, kas vajalik piirmäär on saavutatud, st tarbijate õiguste kaitse ei ole võrreldes kehtiva regulatsiooniga kuidagi piiratum. Vastupidi, uus regulatsioon annab tarbijatele täiendava võimaluse oma õiguste kaitseks koonduda.

Muudatus on vajalik, kuna tarbijate piirmäära mitteseadmisel võib tekkida sisuliselt piiramatu ettevõtete survestamine läbi kollektiivhagide esitamise. Sellisel juhul direktiivi ja eelnõuga loodavatest tagatistest ei piisa. Lisaks, arvestades kohtute suurt töökoormust ja menetluste pikkust juba praegu, ei ole põhjendatud anda kohtutele veel täiendav kohustus igakordselt tarbijate poolt hagi esitamisel hakata kaaluma ja põhjendama, kas konkreetsel juhul on tegemist ühiselt menetletava kollektiivse esindushagiga või mitte. Konkreetne, seaduses sätestatud piirarv lihtsustab vastava hagi menetlemist. Samuti ei too sellise piirarvu kehtestamine kaasa tarbijate suure hulga hagide eraldi menetlemise näol potentsiaalset lisakoormust kohtutele, kuna juba praegu on tarbijakaitseküsimustes võimalik kohtusse pöörduda. Eeltoodust tulenevalt vastab Eesti suurusele, oludele ja õigustraditsioonile kõige paremini lahendus, mille kohaselt on võimalik kollektiivsete esindushagide menetlust kasutada kui rikkumisest mõjutatud tarbijaid on vähemalt 10.

2) Paragrahvi 497⁴ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Käesoleva seadustiku §-s 497¹ sätestatud riigisisese kollektiivse esindushagi võib esitada tarbijakaitseseaduse § 19 lõikes 3 nimetatud tarbijaühendus, mis on kantud tarbijakaitseaduse § 60² lõike 1 alusel kehtestatud nimekirja.“.

Selgitus:

Paragrahv 497⁴ reguleerib kollektiivsete esindushagide esitamiseks pädevaid üksuseid. Muudatusega jäetakse Riigikogu menetluses oleva eelnõu § 497¹ lõike 1 sõnastusest välja punktid 2–4, mille kohaselt on pädevus esitada riigisiseseid kollektiivseid esindushagisid Eesti Vabariigi nimel ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil (edaspidi TTJA), Finantsinspeksioonil (edaspidi FI) ning Andmekaitse Inspeksioonil (edaspidi AKI). Lõikele 1 antakse uus sõnastus, mille kohaselt on vastav pädevus tarbijakaitseaduse § 19 lõikes 3 nimetatud tarbijaühendusele, mis on

kantud tarbijakaitseseaduse § 60² lõike 1 alusel kehtestatud nimekirja. Vastava nimekirja loomise kohustus on sätestatud juba Riigikogu menetluses olevas kollektiivsete esindushagide eelnõus, mille kohaselt täiendatakse tarbijakaitseseadust (TKS) mh peatükiga 6¹ „Kollektiivne esindushagi“.

Direktiivi art 4 lg 7 kohaselt võivad liikmesriigid määrata avaliku sektori asutused pädevate üksustena esindushagisid esitama. Sättes märgitakse, et liikmesriigid võivad sätestada, et avaliku sektori asutused, mis on juba määratud pädeva üksusena direktiivi 2009/22/EÜ artikli 3 tähenduses, jäävad käesoleva direktiivi kohaldamisel endiselt pädevaks üksuseks. Kuigi direktiivi 1828/2020 põhjenduspunkti 24 kolmanda lause kohaselt võivad, olenevalt liikmesriigi õigustraditsioonidest, ka avaliku sektori asutused tegeleda direktiivis sätestatud esindushagide esitamise kaudu aktiivselt liidu õiguse asjakohaste sätete järgimise tagamisega, on Euroopa Komisjoni eesmärgiks võimestada tarbijaorganisatsioone ehk üldreeglina peaks hagi esitajaks olema eraõiguslik juriidiline isik.

Kuna Eesti õigusmaastikul selliseid tarbijaorganisatsioone pigem veel ei ole, siis tehti kooskõlastamisele saadetud eelnõus ettepanek anda see õigus ka TTJA-le, FI-le ja AKI-ile. Tuginedes eelnõu menetlemisel Riigikogu õiguskomisjonis esitatud tagasisidele ja täiendavatele aruteludele on põhjendatud sellist lähenemist siiski muuta. Siiani ei ole Eestis tekkinud toimivate tarbijaorganisatsioonide süsteemi. Oluline põhjus selleks on see, et selleks ei ole olnud praktilist vajadust ega võimalust. Eeltoodust tulenevalt on põhjendatud ja vajalik anda just tarbijaiühendustele vastav pädevus, mis võimaldab kodanikuühiskonnal areneda ja loob olulise eelduse selliste organisatsioonide tekkeks. Tarbijaiühendus on reguleeritud TKS-i §-s 19, mille lõike 1 kohaselt on tarbijaiühendus isikute vabatahtlik ühendus, mis on asutatud ja registreeritud vastavalt mittetulundusühingute seadusele ning mille tegevuse eesmärk on kaitsta ning edendada tarbijate õigusi ja huve. Seega on tegemist mittetulundusühinguga. Riigil ei peaks tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks kollektiivsete esindushagide esitamisel rolli olema, millist lähenemist toetab ka Euroopa Komisjoni soov võimestada just tarbijaorganisatsioone.

Vähemoluline ei ole ka rõhutada, et kuivõrd direktiiv on jätnud kollektiivse esindushagi lubatavuse normid liikmesriigi enda otsustada, sh nii tarbijate minimaalse määra kui pädeva isiku osas, ei ole põhjendatud direktiivi liiga lai ülevõtmine. Direktiivi kohustuslikke nõudeid tuleks kombineerida võimalikult kitsas ulatuses juba riigisiseses õiguses sisalduvate instrumentidega.

Muudatus seondub TKS 60² lõike 5 välja jätmisega. Samadel kaalutlustel tehakse ettepanek ka TKS § 66² lõike 7 välja jätmiseks.

3) Paragrahvi 497⁴ lõikes 2 asendatakse lauseosa „lõike 1 punktis 1“ lauseosaga „lõikes 1“.

Selgitus:

Muudatus on tingitud sama paragrahvi lõike 1 muutmisest, mille kohaselt võetakse lõikest 1 välja pädevate asutustena TTJA, FI ja AKI. Muudatusest tulenevalt on lõikes 1 kustutatud punktid 2–4 ning § 497⁴ lõikele 1 antud uus sõnastus ja lõikes 2 sisalduv viide kohaldub sama paragrahvi lõikele 1.

4) Paragrahvi 497⁴ lõikes 2 asendatakse lauseosa „juriidilisel isikul“ sõnaga „tarbijaiühendusel“.

Selgitus:

Direktiivi artikli 4 lõikes 3 on kehtestatud piiriüleste kollektiivsete esindushagide esitamiseks pädevatele üksustele Euroopa Liidu üleselt ühtsed reeglid. See puudutab neid pädevaid üksuseid,

kellele saab liikmesriik anda pädevuse esitada tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks teatud valdkonnas kollektiivseid esindushagisid teise liikmesriigi kohtule kui see liikmesriik, kus pädev üksus määrati. Muuhulgas on piiriüleste kollektiivhagide esitamiseks pädeva üksuse üheks tingimuseks direktiivi art 4 lg 3 p c kohaselt pädeva üksuse mittetulunduslik laad.

Riigisiseste kollektiivsete esindushagide esitamiseks pädevate üksuste kriteeriumid kehtestab liikmesriik ise – direktiivi artikli 4 lõike 4 kohaselt tuleb liikmesriikidel tagada, et kriteeriumid, mida nad kasutavad üksuse määramiseks pädevaks üksuseks riigisiseste esindushagide esitamiseks, on kooskõlas direktiivi eesmärkidega tagada selliste esindushagide tulemuslikkus ja tõhusus. Seega on liikmesriigil pädevus määrata, millistele nõuetele peavad vastama pädevad üksused, kes saavad esitada tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks kollektiivseid esindushagisid selle liikmesriigi kohtule, kus pädev üksus määratakse. Tuginedes eesmärgile võimestada mittetulunduslikku laadi tarbijaorganisatsioone, sätestatakse muudatusega analoogselt lõikes 1 tehtava muudatusega, et kollektiivse esindushagi saab esitada tarbijaühendus, kes vastab riigisiseste pädevate üksuste rahastamisele ja rahastamise kontrollile.

5) Paragrahvi 497⁸ lõikest 1 jäetakse välja lauseosa „juriidilisest isikust“.

Selgitus:

Paragrahv 497⁸ reguleerib õiguskaitsevahendite kindlaksmääramise kollektiivse esindushagi rahastamise kontrollimist. Muudatus on seotud § 497⁴ lõikes 2 lauseosa „juriidilisel isikul“ asendamisega sõnaga „tarbijaühendusel“ (vt p 4 selgitusi). Kuivõrd muudatuste kohaselt saab juriidilisest isikust pädev üksus olla üksnes tarbijaühendus TKS § 19 lõike 1 tähenduses, tuleb muuta vastavalt Riigikogu meneluses olevas eelnõus ka muid sätteid, mis käsitlevad juriidilisest isikust pädevaid üksuseid laiemas tähenduses ning mille sõnastuse eesmärk oli seni eristada juriidilisest isikust pädevaid üksuseid ja avaliku võimu asutusi pädevate üksustena, ning normide sõnastused ühtlustada.

6) Paragrahvi 497¹⁷ täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses.

„(5) Kui õiguskaitsevahendite kindlaksmääramise kollektiivse esindushagiga on ühinenud vähem kui 10 tarbijat, jätab kohus avalduse läbi vaatamata.“.

Selgitus:

Muudatus on seotud § 497² lõike 1 muudatusega, millega kehtestatakse kollektiivse esindushagi meneluse kasutamiseks tarbijate miinimummäär. Seega juhul, kui õiguskaitsemeetme saamiseks esitatud esindushagiga ühineb vähem kui 10 tarbijat või kui meneluse jooksul tekib olukord, kus menelusega ühinenud tarbijate hulk jääb väiksemaks kui 10 (näiteks meneluse vältel surnud tarbija õigusjärglane ei ole meneluses osalemisest huvitatud) jätab kohus õiguskaitsevahendite kindlaksmääramise kollektiivse esindushagi avalduse läbi vaatamata.

Eelnõu paragrahvide 2 (finantsinspektsiooni seaduse muutmine) ja 3 (isikuandmete kaitse seaduse muutmine) välja jätmine

7) 334SE-st jäetakse välja paragrahvid 2 (finantsinspektsiooni seaduse muutmine) ja 3 (isikuandmete kaitse seaduse muutmine).

Selgitus:

Muudatus on seotud § 497⁴, TKS § 60² ja TKS § 66² muutmisega, mille kohaselt ei anta avaliku võimu asutustele pädevust riigisiseste ja piiriüleste kollektiivsete esindushagide esitamiseks. Samal põhjusel on vajalik jätta eelnõust välja ka finantsinspektsiooni seaduse muutmise (eelnõu § 2), millega anti FI-le pädevus esitada tarbijate ja jaainvestorite kollektiivsete huvide kaitseks maakohtule kollektiivseid esindushagisid enda vastutusala piires, ning isikuandmete kaitse seaduse muutmise (eelnõu § 3), millega anti AKI-le pädevus esitada andmesubjektide kollektiivsete huvide kaitseks maakohtule kollektiivseid esindushagisid enda vastutusala piires.

Eelnõu paragrahvi 4 (tarbijakaitse seaduse muutmise) muutmise (pärast paragrahvide numeratsiooni korrigeerimist § 2 muutmise)

8) Paragrahvi 60² lõikest 1 jäetakse välja lauseosa „või muudest juriidilistest isikutest“.

Selgitus:

Eelnõu TKS §-s 60² reguleeritakse riigisiseste pädevate üksuste kriteeriumid. Muudatus on seotud § 497⁴ lõikes 2 lauseosa „juriidilisel isikul“ asendamisega sõnaga „tarbijaiühendusel“ (vt p 4 selgitusi), mille kohaselt saab pädev üksus olla üksnes tarbijaorganisatsioon, mille ühingu vorm on mittetulunduslikku laadi. Sellest tulenevalt tuleb vastavalt muuta ka Riigikogu menetluses oleva eelnõu muid sätteid, mis käsitlevad juriidilisest isikust pädevaid üksuseid laiemas tähenduses, ning normide sõnastused ühtlustada.

9) Paragrahvi 60² lõikest 2 jäetakse välja lauseosa „või muu juriidiline isik“.

Selgitus:

Eelnõu TKS §-s 60² reguleeritakse riigisiseste pädevate üksuste kriteeriumid. Muudatus on seotud § 497⁴ lõikes 2 lauseosa „juriidilisel isikul“ asendamisega sõnaga „tarbijaiühendusel“ (vt p 4 selgitusi), mille kohaselt saab pädev üksus olla üksnes mittetulundusliku iseloomuga tarbijaiühendus. Sellest tulenevalt tuleb vastavalt muuta ka parlamendi menetluses oleva eelnõu muid sätteid, mis käsitlevad juriidilisest isikust pädevaid üksuseid laiemas tähenduses, ning normide sõnastused ühtlustada.

10) Paragrahvi 60² lõiget 4 muudetakse ja lauseosa „10–12“ asendatakse lauseosaga „8–10“.

Selgitus:

Paragrahvi 60² lõike 4 lauseosa muudatus on seotud § 66² muutmisega, kust jäetakse välja lõiked 7 ja 8, mille tulemusena muutub § 66² lõigete numeratsioon, millele viidatakse § 60² lõikes 4.

11) Paragrahvist 60² jäetakse välja lõige 5 ning paragrahvi järgmiste lõigete numeratsiooni muudetakse.

Selgitus:

Muudatus on seotud TsMS § 497⁴ lõike 1 muutmisega, mille kohaselt saab pädev üksus olla ainult tarbijaorganisatsioon, mille ühingu vorm on mittetulunduslikku laad, st TTJA-le, FI-le, AKI-le ja muudele avaliku võimu asutustele ei anta pädevust riigisiseste kollektiivsete esindushagide

esitamiseks. Kuivõrd § 60² lõige 5 reguleerib avaliku võimu asutuste määramist riigisisese pädeva üksusena ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt peetavasse nimekirja kandmist, tuleb § 60² lõige 5 eelnõu tekstist kustutada.

Kuivõrd §-s 60² on rohkem lõikeid, tuleb lõike 5 välja jätmisest tulenevalt järgmiste lõigete numeratsiooni muuta.

12) Paragrahvi 60² lõikes 7 (pärast numeratsiooni korrigeerimist lõikes 6) asendatakse lauseosa „juriidilisel isikul“ sõnaga „tarbijaiühendusel“.

Selgitus:

Muudatus on seotud TsMS § 497⁴ lõike 1 muudatusega, millega antakse riigisiseste kollektiivsete esindushagide esitamise pädevus juriidilistele isikutele kui tarbijaiühendustele TKS § 19 lõike 1 tähenduses. Sellest tulenevalt tuleb vastavalt muuta § 60² lõiget 7 ja asendada lauseosa „juriidilisel isikul“ sõnaga „tarbijaiühendusel“, et normide sõnastused ühtlustada.

13) Paragrahvi 60² lõikes 10 (pärast numeratsiooni korrigeerimist lõikes 9) asendatakse number „8“ numbriga „7“.

Selgitus:

Muudatus on tingitud § 60² lõike 5 välja jätmisest. Sellest tulenevalt muudetakse paragrahvi 60² lõigete numeratsioon ning parlamendi menetluses oleva eelnõu versiooni lõikes 10 (pärast numeratsiooni korrigeerimist lõikes 9) sisalduv viide tuleb vastavalt muuta.

14) Paragrahvi 60⁴ lõikes 1 asendatakse lauseosa „§ 60² lõiget 1 ja 5 ning § 66² lõiget 1 ja 7“ lauseosaga „§ 60² lõikes 1 ja § 66² lõikes 1“.

Selgitus:

Paragrahv 60⁴ reguleerib pädeva üksuse teavitamiskohustust. Muudatus on tingitud paragrahvi 60² lõike 5 ning § 66² lõike 7 eelnõust välja jätmisest, kuivõrd muudatuse tulemusel ei anta avaliku võimu asutustele pädevust esitada kollektiivseid esindushagisid.

15) Paragrahvis 60⁵ jäetakse välja lauseosa „juriidilisest isikust“.

Selgitus:

Paragrahvis 60⁵ reguleeritakse pädeva üksuse õigust küsida individuaalsete õiguskaitsvahendite kindlaksmääramise esindushagiga ühinevalt tarbijalt esindushagiga ühinemise tasu, mille suurus ei takista tarbija õiguste tõhusat teostamist. Muudatus on seotud TKS § 60² ja TsMS § 497⁴ muudatustega, mille kohaselt võib pädev üksus olla üksnes tarbijaiühendus. Sellest tulenevalt tuleb sätete sõnastused ühtlustada. Muudetud tekstis ei ole põhjust eristada juriidilisest isikust pädevat üksust.

16) Paragrahvi 64 lõige 1¹ jäetakse välja.

Selgitus:

Paragrahv 64 reguleerib TTJA pädevust tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamisel. Riigikogu menetluses oleva eelnõuga täiendati § 64 lõikega 1¹, mille kohaselt sätestati TTJA pädevus esitada riigisiseseid ja piiriüleseid kollektiivseid esindushagisid rikkumise tuvastamiseks, lõpetamiseks ja edasise rikkumise keelamiseks ning individuaalsete õiguskaitsemeetmete kindlaksmääramiseks. Kuna muudatuse kohaselt on pädevaks üksuseks tarbijaiühendus, tuleb Riigikogu menetluses olevast eelnõust TKS § 64 täiendamine lõikega 1¹ välja jätta (vt ka TKS § 66² ja TsMS § 497⁴ muutmise selgitusi).

17) Paragrahvi 65 täiendamine lõikega 1¹ jäetakse välja.

Selgitus:

Paragrahv 65 reguleerib võlaõigusseaduse sätetega vastuolus oleva tarbijate kollektiivseid huve kahjustava tegevuse lõpetamist. Riigikogu menetluses oleva eelnõuga täiendati paragrahvi lõikega 1¹, millega nähti ette lõikes 1 toodud alustel ka kollektiivsete esindushagide esitamise pädevus TTJAL-le. Kuna muudatuse kohaselt ei ole TTJAL-le vastavat pädevust antud, tuleb § 65 täiendamine lõikega 1 eelnõust välja jätta.

18) Paragrahvi 65 lõike 3 muutmine jäetakse välja.

Selgitus:

Riigikogu menetluses oleva eelnõuga muudeti § 65 lõiget 3, milles reguleeritakse Eesti Vabariigi nimel tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks maakohtule hagi esitamist selliselt, et anti TTJA-le samadel alustel ka kollektiivsete esindushagide esitamise pädevus. Kuivõrd muudatuste kohaselt on pädevaks üksuseks tarbijaiühendus, tuleb § 65 lõike 3 muutmine eelnõust välja jätta.

19) Paragrahvi 66¹ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud Euroopa Liidu õigusaktide loetelu on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ lisas 1.“

Selgitus:

Tegemist on tehnilise muudatusega, millega täpsustatakse piiriüleste kollektiivsete esindushagide kohaldamisalale viitamise regulatsiooni.

Riigikogu menetluses oleva eelnõuga nähakse ette, et kuivõrd direktiiv lisas kehtestatud piiriüleste kollektiivsete esindushagide kohaldamisala tuleb riigisisesele üle võtta, kehtestatakse see valdkonna eest vastutava ministri määrusega. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanekul teeb Justiitsministeerium ettepaneku muuta parlamendi menetluses oleva eelnõu § 66¹ lõike 3 sõnastust selliselt, et direktiivi lisale viidatakse otse seaduse sõnastuses.

Muudatuse tegemine on vajalik seetõttu, et direktiivi kohaldamisala on dünaamiline. See tähendab, et juhul, kui Euroopa Liidus kehtestatakse õigusakt, mille puhul lepatakse mh kokku, et selle rikkumisest tulenevaid vaidlusi peab saama lahendada kollektiivse esindushagina, lisatakse see õigusakt kollektiivsete esindushagide direktiivi kohaldamisalasse. See omakorda tähendab, et juhul, kui direktiivi kohaldamisala muudetakse, muutub ka piiriüleste kollektiivsete esindushagide kohaldamisala ning see peab olema liikmesriigis kohaldatav. Direktiivi vastuvõtmise ajal sisaldus

nimetatud lisas 66 Euroopa Liidu õigusakti. Praeguseks ajaks sisaldub lisas juba 68 Euroopa Liidu õigusakti.³ Selleks, et ei tekiks lünka ja olukorda, kus direktiivi lissasse jooksvalt lisatud õigusaktide osas puuduks formaalselt riigisisene õiguslik alus piiriülese kollektiivse õiguskaitse saamiseks direktiivi alusel, st Eestis määratud piiriüleisel pädeval üksusel puuduks sel ajahetkel efektiivne ja tõhus võimalus vastava õigusakti rikkumisest tulenevalt piiriülese kollektiivse esindushagi esitamiseks teise liikmesriigi kohtule, tehakse § 66¹ lõikesse 3 muudatus, millega viidatakse otse direktiivi lisale ning selline risk maandatakse.

20) Paragrahvi 66² lõike 2 sissejuhatav osa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Piiriüleseks pädevaks üksuseks määramist võib taotleda tarbijaühendus, sealhulgas tarbijaühendus, mis esindab enam kui ühe Euroopa Liidu liikmesriigi tarbijaid, kes vastab kõigile järgmistele tingimustele:“.

Selgitus:

Paragrahvis 66² reguleeritakse piiriülese pädeva üksuse tingimusi, mis on Euroopa Liidu üleselt ühtlustatud, ja piiriüleste pädevate üksuste määramist. Paragrahvi 66² lõike 2 sissejuhatavas osas tehakse keeleline muudatus, mille eesmärgiks on ühtlustada eelnõu mõisteaparaati. Mõiste „tarbijaorganisatsioon“ asemel kasutatakse mõistet „tarbijaühendus“.

21) Paragrahvi 66² lõike 2 punkti 2 täiendatakse pärast sõna „nimetatud“ lauseosaga „direktiivi lisas 1 loetletud“.

Selgitus:

Tegemist on tehnilise muudatusega, mis on seotud § 66¹ lõike 3 muudatusega (vt § 66¹ lõike 3 muudatuse selgitusi). Muudatusega lisatakse sätte teksti viide direktiivi lisale 1, mis sisaldab dũaamilist loetelu Euroopa Liidu õigusaktidest, mis moodustab piiriüleste kollektiivsete esindushagide kohaldamisala.

22) Paragrahvi 66² lõige 7 jäetakse välja.

Selgitus:

Paragrahvis 66² reguleeritakse piiriülese pädeva üksuse kriteeriumid, mis on Euroopa Liidu üleselt ühtlustatud, ja piiriüleste pädevate üksuste määramine. Kuna muudatuste kohaselt on pädevaks üksuseks üksnes tarbijaühendus, tuleb lõige 7 kustutada (vt selgitusi TsMS § 497⁴ lõike 1 muutmise juures).

23) Paragrahvi 66² lõige 8 jäetakse välja.

Selgitus:

Riigikogu menetluses oleva eelnõu § 66² lõikes 8 sätestatakse, et valitsusasutuse taotlusele ei kohaldata piiriülese pädeva üksuse kriteeriume ning piiriülese pädeva üksuse staatuse taotlemise

³ Vt direktiivi 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ ja selle lisade konsolideeritud versiooni: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02020L1828-20240718>

menetlust. Kuna muudatuse kohaselt on pädevaks üksuseks üksnes tarbijaihendus, puuduks lõikel 8 sisu ning see tuleb eelnõust välja jätta.

24) Paragrahvi 66² lõikes 12 asendatakse number „11“ numbriga „9“.

Selgitus:

Muudatus on tingitud § 66² lõigete 7 ja 8 eelnõust välja jätmisest, millest tulenevalt tuleb parandada viide lõikes 12 (pärast numeratsiooni korrigeerimist lõikes 10).

25) Paragrahvi 66² lõikes 13 asendatakse number „12“ numbriga „10“.

Selgitus:

Muudatus on tingitud § 66² lõigete 7 ja 8 eelnõust välja jätmisest, millest tulenevalt tuleb parandada viide lõikes 13 (pärast numeratsiooni korrigeerimist lõikes 11).

26) Paragrahvi 66² lõikes 15 asendatakse lauseosa „11 ja 12“ lauseosaga „9 ja 10“.

Selgitus:

Muudatus on tingitud § 66² lõigete 7 ja 8 eelnõust välja jätmisest, millest tulenevalt tuleb parandada viited lõikes 15 (pärast numeratsiooni korrigeerimist lõikes 13).

27) Paragrahvi 66² lõigete 9–15 numeratsiooni muudetakse selliselt, et lõige 9 loetakse lõikeks 7, lõige 10 loetakse lõikeks 8, lõige 11 loetakse lõikeks 9, lõige 12 loetakse lõikeks 10, lõige 13 loetakse lõikeks 11, lõige 14 loetakse lõikeks 12 ja lõige 15 loetakse lõikeks 13.

Selgitus:

Kuivõrd § 66² lõiked 7 ja 8 jäetakse eelnõust välja, tuleb muuta vastavalt lõigete 9–15 numeratsiooni.

334SE paragrahvide numeratsiooni muutmine (tarbijakaitseaduse muutmine, riigilõivuseaduse muutmine, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmine, tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmine)

28) 334SE paragrahv 4 (tarbijakaitseaduse muutmine) loetakse paragrahviks 2, paragrahv 5 (riigilõivuseaduse muutmine) loetakse paragrahviks 3, paragrahv 6 (tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmine) loetakse paragrahviks 4 ja paragrahv 7 (tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmine) loetakse paragrahviks 5.

Selgitus:

Kuivõrd muudatuste kohaselt jäetakse välja 334SE §-d 2 (finantsinspektsiooni seaduse muutmine) ja 3 (andmekaitse seaduse muutmine), tuleb eelnõu paragrahvide 4–7 numeratsiooni muuta.

KOOSTAJA: Justitshalduspoliitika asekanter Mari-Liis Mikli (tel 5861 8982; Mari-Liis.Mikli@just.ee.).

